KÖTÜ ALIŞKANLIKLAR: İÇKİ VE KUMAR

Değerli Müminler!

Bugün size kötü alışkanlıklardan olan içki ve kumardan ve bunların zararlarından söz etmek istiyorum.

Allah Teâlâ insan sağlığına ve mutluluğuna zarar veren her şeyi haram kılmış, yasaklamıştır. İçki ve kumar da bu zararlı alışkanlıklardandır.

İçki hakkında Kur'an-ı Kerim'de dört âyet-i kerime vardır.

Birinci âyet-i kerime şöyledir:

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًاۜ

"Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden de hem içki hem de güzel rızıklar edinirsiniz. Şüphesiz ki bunda aklını kullanan kimseler için büyük bir ibret vardır."[109]

Bu âyetin, içkinin helâl veya haram olması ile ilgisi yoktur. Âyet, insanların bu meyvelerden içki yaptıklarını ifade ediyor. Ayrıca içkinin bu meyvelerden elde edildiği belirtilmekle beraber, ona rızık denmemiş, güzel rızka karşılık zikredildiği için güzel bir şey olmadığına işaret edilmiştir.

109 Nahl, 16/67.

Ashab-ı Kiramdan Hz. Ömer, Muâz ve diğer bazıları Peygamberimize gelerek:

– Ey Allah'ın Peygamberi, şarap hakkında bize bir fetva ver, çünkü o aklı gideriyor, dediler.[110] Bunun üzerine şu âyet-i kerime indi:

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِۜ قُلْ فِيهِمَٓا اِثْمٌ كَب۪يرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِۘ وَاِثْمُهُمَٓا اَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَاۜ

“Ey Muhammed! Sana şarap ve kumardan soruyorlar. De ki: Bu ikisinde büyük bir günah, bir de insanlar için bazı menfaatler vardır. Fakat günahları menfaatlerinden daha büyüktür.”[111]

Bu, içki hakkında nâzil olan ikinci âyettir. Bu âyette içki ve kumarda büyük günah olduğu bildirilmekle beraber, yasaklandıklarına dair kesin bir ifade yer almamış, ancak bunlarda insanlar için büyük günah olduğu bildirilmiştir. Pek çok kimse Kur'an'ın bu ifadesinden içki ile ilgili anlamak istediklerini öğrenmişler ve bunları terketmişlerdir. Çünkü Kur'an bunlardaki günahın faydalarından daha büyük olduğunu bildiriyor. Düşünen insan için bu ifade yeterlidir. Ve de öyle olmuştur. Ancak âyette kesin yasak ifadesi yer almadığı için içmeye devam edenler de olmuştur.

Sonra bir namaz olayı meydana gelmiştir. Rivâyete göre Abdurrahman b. Avf (ra.) bir grup insanı evine davet etmiş, yemiş içmiş sarhoş olmuşlar. Bu halde namaza kalkmışlar. İçlerinden biri imam olmuş ve namazda Kâfirûn Suresini okurken, “Ey kâfirler, sizin taptığınıza ben tapmam” yerine sarhoşluk sebebiyle “Ey kâfirler, sizin taptığınıza ben taparım” şeklinde yanlış okumuş ve fahiş bir hata yapmıştır. Bu olay üzerine:

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰى حَتّٰى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

“Ey müminler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın”[112] (Nisa, 4/43) âyeti nâzil oldu. Bu âyet içki hakkında inen üçüncü âyettir.

110 el-Fahru'r-Râzî, *et-Tefsiru'l-Kebir*, VI, 43.
111 Bakara, 2/219.
112 Ebû Dâvud, “Eşribe”, 1.

Bir gün İtban b. Malik, Sa'd b. Ebî Vakkas ile beraber birkaç kişiyi yemeğe davet etmiş, yemiş içmişler. Sarhoş olduklarında övünmeye ve şiir söylemeye başlamışlar. Bu sırada Sa'd Ensardan birini şiirle yerince o da bir çene kemiği alarak başına vurup yarmıştı. Bunun üzerine Sa'd Peygamberimize giderek şikâyette bulunmuştu. Peygamberimiz: "Allahım, şarap hakkında bize yeterli beyanda bulun" diye dua etmesi üzerine, içki ve kumarı kesin olarak yasaklayan dördüncü ve son âyet nazil oldu:

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوٓا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

"Ey müminler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir. Bunlardan uzak durunuz ki, kurtuluşa eresiniz."[113]

Görülüyor ki, içki tedricen, derece derece haram kılınmıştır. Esasen hükümlerin teşriinde İslâmiyetin izlediği yol budur. Aşırı derecede içkiye düşkün olan toplum, kademe kademe böyle bir yasağa hazırlanmış, kesin yasaklandığı bildirilince de hemen bu yasağa uymuştur.

Son inen âyet içkinin kesin haram kılındığını bildirince içki içenler ve içki içmeyi alışkanlık haline getirenler, Allah'ın emri karşısında hiç tereddüt etmeden içkiyi bırakmışlar ve içki ile ilgili her şeyi kırıp yok etmişlerdir. Bu konuda Enes İbn Mâlik (ra.) şöyle diyor: "Şarabın haram kılındığı gün ben Ebû Talha'nın evinde oradakilere şarap sunuyordum. İçkileri koruk ve hurma şarabı idi. Bir de baktım biri sokakta çağırıyor. Ebû Talha bana, çık da bak neymiş, dedi. Çıktım baktım birisi, "şarap haram kılınmıştır"diye bağırıyor. İçeri girdim durumu bildirdim. Ebû Talha bana: "çık da o içkiyi dök,"dedi ben de çıktım döktüm."[114]

Ayette yasaklanan Hamr (şarap)dır. Aklı bürüyüp örttüğü için şaraba hamr denmiştir.

İbn Ömer (ra.) demiştir ki: Şarabı haram kılan âyet indiği zaman şarap beş şeyden; üzümden, hurmadan, buğdaydan, arpadan ve darıdan idi.[115] Hadis-i Şerifte de:

113 Mâide, 5/90.
114 Müslim, "Eşribe", 1.
115 Ebû Dâvud, "Eşribe", 1.

إِنَّ مِنَ الْعِنَبِ خَمْرًا وَإِنَّ مِنَ التَّمْرِ خَمْرًا وَإِنَّ مِنَ الْعَسَلِ خَمْرًا وَإِنَّ مِنَ الْبُرِّ خَمْرًا وَإِنَّ مِنَ الشَّعِيرِ خَمْرًا

"Buğdaydan bir şarap, arpadan bir şarap, hurmadan bir şarap, üzümden bir şarap, baldan bir şarap vardır."[116]

Şarap dışındaki sarhoşluk verici içkilerin de şarap hükmünde olduğu, yani onların da haram olduğu Peygamberimiz tarafından bildirilmiş, şöyle buyurulmuştur:

كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ

"Sarhoşluk veren her şey şaraptır ve her şarap haramdır."[117]

Yine Peygamberimiz:

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ

"Çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır."[118] buyurmuş, sarhoşluk veren şeyin azı ile çoğu arasında haram olması açısından bir fark olmadığını bildirmiştir.

İçki ile tedaviye gelince, Târık b. Süveyd el-Cûfî, Peygamberimize şarabın hükmünü sormuş; Peygamberimiz de onu şaraptan menetmişti. Bunun üzerine Târık:

–Ama ben onu sadece ilaç için yapıyorum, deyince, Peygamberimiz:

–O ilâç değil, derttir, buyurmuştur.[119]

Ancak gerek içki ve gerekse diğer haram olan şeylerin hastalığı tedâvi edeceği kesin olarak bilinir ve başka ilaç da bulunmazsa o takdirde haram olan bir şeyi yiyip içmek câiz olur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de haram olan şeyler bildirildikten sonra:

---

116 Ebû Dâvud, "Eşribe", 4; Tirmizî, "Eşribe" 8; İbn Mâce, "Eşribe", 5.
117 Müslim, "Eşribe", 7.
118 Tirmizî, "Eşribe", 3; Ebû Dâvud, "Eşribe", 5.
119 Müslim, "Eşribe", 3.

فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَٓا اِثْمَ عَلَيْهِۜ

“Kim mecbur kalırsa başkasının hakkına tecâvüz etmemek ve zaruret miktarını geçmemek şartıyla ona da günah olmaz.”[120] buyurulmuş ve mecbur kalan kimsenin haram olan bir şeyi yiyip içmesine izin verilmiştir.

İçki yasaklanmıştır. Çünkü içkinin pek çok zararları vardır.

İçki insanlar arasına düşmanlık ve kin sokar, birlik ve kardeşliğe zarar verir. İçkinin yasaklandığını bildiren âyet-i kerime’de şöyle buyuruluyor:

اِنَّمَا يُر۪يدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَٓاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ.

“Şeytan içkide ve kumarda ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister.”[121] Çünkü içki sinir sistemini bozarak cinayetlere varan kavgalara yol açar. Zaman zaman gazete sütunlarına yansıyan radyo ve televizyon haberlerinde yer alan kavga ve cinayetlere büyük ölçüde içkinin sebep olduğu görülmektedir.

Yine âyette içkinin insanı Allah’ı anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoyduğu ifade buyurulmaktadır. Zamanının bir kısmını içki masasında geçiren kimse bu süre içinde namaz kılmayı ve Allah’a ibadet etmeyi unutur ve en kıymetli sermayesi olan vaktini bu masada boşuna geçirmiş olur.

İçki, insanın aklını başından alır. Zaten içkiye hamr denmesi, akla humar verdiği yani kafayı dumanlandırdığı içindir. Bugün büyük ölçüde can ve mal kaybına sebep olan ve pek çok kimsenin sakat kalması sonucunu doğuran trafik kazalarının bir kısmı sürücülerin alkollü araç kullanmasından meydana gelmektedir.

İçki insan sağlığını da olumsuz şekilde etkiler. Mide ve akciğer gibi iç organlarda yaptığı tahribat ile vücudun çalışma düzenini bozar. İçki sadece içenlere zarar vermekle kalmaz. Tıp uzmanlarının bildirdiğine göre içki, içenin soyundan gelen çocuklara da zarar verir. Alkolik bir babanın çocukları arasında geri zekâlılık ve şizofrenik oranını artırır.

120 Bakara, 2/173.
121 Mâide, 5/91.

Konuyu anne yönünden düşünecek olursak, durum daha da korkunçtur. Şayet anne hamile iken alkollü içki kullanırsa alkol, karnındaki bebeği etkiler ve bebek üzerinde büyük zararlar meydana getirir. Gelişmiş insan üzerinde bir çok zararları olan içki, organları çok narin henüz gelişmekte olan bebek üzerinde daha fazla zararlı olur. İçki kullanan annelerden zekâ geriliği olan çocuklar dünyaya gelir, hatta hamile iken devamlı alkol kullanan annelerden doğan bebekler adeta alkolik bir şahsın görüntüsünü verir.[122]

İçki aile hayatını felce uğratır. İçki içen insanların çoğu aile ve çocuklarını ihmal eder. Gece geç saatlerde eve gelir. Eşi ile devamlı kavga halinde bulunur. Böyle huzursuz bir aile varlığını sürdüremez. Sürdürse bile bu ailede büyüyen çocuklar rahatsız ve tedirgin olur. Anne ile babanın devamlı kavga etmesi onları rahatsız eder. Bu yüzden boşanan ailelerin sayısı az değildir.

İçkiye harcanan para aile bütçesini de olumsuz şekilde etkiler. Alınteri dökülerek kazanılmış olan paranın içki ve kumar gibi meşrû olmayan yerlerde harcanması aileyi ekonomik yönden sıkıntıya sokar.

Görülüyor ki içki fert için olduğu kadar toplum için de bir felâkettir. Bunun içindir ki Peygamberimiz;

اِجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَاِنَّهَا اُمُّ الْخَبَائِثَ

"İçkiden sakının, çünkü o, bütün kötülüklerin anasıdır."[123] buyurmuştur. Bunun içindir ki Peygamberimiz içki kullanımına ve alışkanlığına yol açabilecek fiilleri de yasaklamıştır.

Değerli Müminler!

Az önce de ifade ettiğimiz gibi Kur'an-ı Kerim'de haram olan bütün içkiler sayılmamış, kötü, pis ve insan sağlığına zararlı olan her şey yasaklanmıştır. Peygamberimiz de bir nitelikten söz etmiş, bu nitelik kendisinde bulunan içkilerin haram olduğunu bildirmiştir. Bu nitelik "sarhoş etme ve uyuşturma" niteliğidir. Bu nitelik kendisinde bulunan her şey haramdır. Esrar, afyon, kokain, eroin ve morfin gibi maddelerde de bu nitelik bulunduğu

---

122 Prof. Dr. Alparslan Özyazıcı, *Alkollü İçkiler Sigara ve Diğerleri*, 1993, Ankara (Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü yayınlarından.)
123 Ebû Dâvud, "Et'ime", 18; İbn Mâce, "Eşribe", 6; Tirmizî, "Buyu' ", 58.

için bunlar da yasak kapsamındadır. Hatta bunlar alkollü içkilerin etkisini fazlası ile taşımakta, zararları da etki ölçüsünde daha çok olmaktadır.

Bu uyuşturucu maddelerin en önemli ve ortak özelliklerinden birisi, çok az miktarda alınmaları halinde bile kısa zamanda alışkanlık yapmalarıdır.

Uyuşturucu nasıl bir şeydir diye denenemez. Bir defa olsun onu kullanmaya başlayanların bir daha ondan kurtulmaları çok zordur. Sanki uyuşturucu kullanmak zehiri tecrübe için içmek gibi bir şeydir. Zehiri denemeye kalkışmanın sonucu ölüm olduğu gibi uyuşturucu da böyledir. Onu bir defa kullanan kimse artık ondan kendisini kurtaramaz ve ölüme mahkum olur. Bunun çarpıcı örnekleri televizyon ekranlarına ve basına yansımakta, seyredenleri dehşete düşürmektedir.

Uyuşturucunun kötü bir sonucu da aile hayatını yıkması ve sosyal ilişkileri yok etmesidir. Uyuşturucu bağımlısı ailesine, çocuklarına akraba ve komşularına, toplumuna, hatta insanlığa karşı sorumluluk duygusunu kaybeder. Tek aradığı şey uyuşturucudur. Onu bulmak için feda etmiyeceği hiçbir şey olmaz. Çünkü onun için hayatta hiçbir şey değer taşımaz. Uyuşturucu almak için para bulamadığında hırsızlık etmekten, adam öldürmekten ve namusunu satmaktan bile çekinmez.

İşte bunun içindir ki insana büyük değer veren dinimiz uyuşturucunun her çeşidini yasaklamış, alım ve satımını caiz görmemiştir.

Bugün medeni dünya uyuşturucu ile savaşta birlikte hareket etmektedir. Çünkü uyuşturucu insanlığı yok edecek ve bütün değerleri ortadan kaldıracak bir pisliktir.

Ayet-i Kerime'de yasaklanan hususlardan birisi de kumardır.

Kumar, ortaya para konularak oynanan talih oyunudur.

Kumar çeşitli aletlerle oynanır. Ne ile oynanırsa oynansın, bu oyun taraflardan birine veya bir kaçına kâr sağlıyor ya da zarar veriyorsa kumardır ve yasaktır. Bu yolla kazanılan para da meşrû değil haramdır.

Kumar niçin yasaklanmış ve bu yolla kazanılan para niçin haram kılınmıştır? Bunun pek çok sebepleri vardır. Bunlardan bazılarına işaret edelim:

–Kumar, insanı meşrû kazanç yollarından uzaklaştırır.

Kur'an-ı Kerim, temiz ve helâl rızık yememizi emrediyor.[124] Bu helâl ve temiz rızkı elde etmenin, ticaret, ziraat ve san'at gibi çeşitli meşrû yolları vardır. Bu yollardan birisiyle kendimizin, çoluk çocuğumuzun geçimini sağlamalıyız. Sonra da bize verdiği bu temiz ve helal rızıktan ötürü Allah'a şükretmeli, o kazancın bir kısmını da Allah için yoksullara vermeliyiz.

Kumar, meşrû olmayan bir kazanç yoludur. Çünkü kumarda kazanırsa başkasını, kaybederse kendisini zarara uğratmak vardır. Başkasının zararına sebep olan bir kazanç, helal kazanç değildir. Başkasına zarar vermeden kazanmak varken bu yolu seçmek elbette doğru olmaz.

Yine Kur'an-ı Kerim, içkide olduğu gibi kumarda da şeytanın aramıza düşmanlık sokacağı ve bizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoyacağını ifade etmektedir.

Mal canın yongasıdır. Parasını bir anda kaybeden kimse bunalıma girer, oyun arkadaşlarıyla kavgaya tutuşur ve bu kavga çoğu zaman cinayetle sonuçlanır. Kumarcı bu kavgayı ailesine de taşıyacak ve aile fertleri arasında bulunması gereken sevgi ve saygıyı yok ederek aile huzurunun bozulmasına ve hatta yuvanın yıkılmasına sebep olacaktır. Kumar yüzünden nice mutlu aile yuvaları yıkılmış ve sönmüştür.

Ayrıca kumar oynayan kimse en değerli varlığı olan zamanını boşa geçirecek ve yükümlü olduğu ibadetlerini zamanında yapamıyacaktır.

Kumar, kişinin sağlığını da olumsuz şekilde etkiler. Kumar oynayan kimse bir taraftan servetini kaybederken diğer taraftan sağlığından da olur. Çünkü kumarcının gecesi ve gündüzü belli değildir. Yemeğini muntazam yiyemez, zamanında uyuyamaz, istirahatını yapamaz, böylece sağlığı da bozulmuş olur.

Kumarcı, çoluk çocuğu ile ilgilenmeye ve onları yetiştirmeye vakit bulamaz ve onları ihmal eder.

Daha pek çok zararları olan kumarı dinimiz yasaklamış ve bu yolla elde edilen kazancın da haram olduğunu bildirmiştir.

Peygamberimiz:

مَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ. فَلْيَتَصَدَّقْ

---

124 Bakara, 2/168.

"Arkadaşına, gel kumar oynayalım, diyen kimsenin bu sözüne keffaret olmak üzere sadaka vermesini öğütlemiştir."[125]

Evet değerli müminler, gerek ferdî ve gerekse içtimaî pek çok zararları olan, ferdin ve toplumun nezih hayatını kirleten içki ve kumarı dinimiz yasaklamış ve bu iki kötü alışkanlıktan uzak durmamızı öğütlemiştir.

Dinimizin her emir ve tavsiyesi bizim için, bizim dünya ve âhiret mutluluğumuz içindir. Bu emir ve tavsiyelere kulak vermeli ve onlara uymalıyız.

Ne mutlu dinimizin emirlerine uyanlara ve bunları başkalarına da öğütleyenlere.

125 Buhârî, "Sûretü'n-Necm", 2.